

En una entrevista recent, oferta a una ràdio opositora de Caracas, l'ex-vice-president veneçolà José Vicente Rangel va diferenciar el cop d'estat fracassat que Hugo Chávez va liderar el 1992 de l'aixecament cívico-militar que ell mateix encapçalà deu anys després. "El president s'ha rentat el rostre amb onze eleccions successives que ha guanyat clarament, l'última amb el 63% dels vots", justificava Rangel, que a l'abril de 2002 era ministre de Defensa. A la llista dels fracassos opositors no solament ha de comptar-se el cop d'estat, sinó també tres eleccions generals, una vaga petrolera de 62 dies, i –tal vegada el més determinant– un referèndum revocatori del mandat presidencial en el qual havien posat totes les seves esperances.

El president Hugo Chávez ha resultat invencible a les urnes, i sota aquest paraigua de legitimitat ha decidit d'aprofundir la "revolució bolivariana", com anomena el seu pla per a imposar el "socialisme del segle XXI" a Veneçuela. Una part fonamental d'aquest procés ha estat la reforma de la Constitució, que ha elaborat ell mateix i ha enviat, perquè l'aprovi, a l'Assemblea, dominada totalment per legisladors afins després del boicot opositor a les darreres eleccions legislatives.

Canvis profunds. Les modificacions a la Constitució són grans, sens dubte, i apunten sobretot a conformar un estat socialista, on imperi una economia socialista i hi visquin ciutadans que pensin com socialistes. Per a això, Chávez ha ideat una nova reorganització territorial que permetrà que hi hagi *comunitats* coexistent amb els estats actuals. En aquest nou mapa es combinaran formes de propietat comunal, mixta i privada, aquesta darrera susceptible d'expropiació "per causa d'utilitat pública o interès social". Se sobreentén que l'estat adquirirà el dret de conduir el procés econòmic i deixarà a les mans del president la responsabilitat final sobre la destinació dels excedents petrolífers actuals. Es tracta, doncs, de canviar de soca-rel el model econòmic liberal que regeix a Veneçuela des de fa almenys quaranta anys, i que havia sobreviscut a la reforma constitucional de 1999, impulsada per Chávez.

Es pot considerar que un govern que guanya onze eleccions consecutives és una dictadura? L'oposició de Veneçuela assegura que sí, i denuncia que aquest és el pla que oculta la reforma constitucional impulsada pel president Hugo Chávez. Per al govern, en canvi, es tracta de posar el país al camí cap al socialisme del segle XXI.

Entre l'autoritarisme i la revolució socialista

Com era previsible, la dreta, a la qual s'han afegit l'Església i els estudiants universitaris, ja no troben adjectius per a desqualificar les reformes. A les columnes d'opinió dels diaris no oficialistes, Chávez és comparat amb Adolf Hitler, els seus seguidors acusats de lladres, i el seu govern d'inspirar-se en les reformes marxistes del règim de Cuba. "La constitució de 1999 destorba per a liquidar el que va quedar de democràcia i de mercat. Amb la *nova* volen rabejar-se en els seus privilegis, acabar triant-se ells mateixos en una paròdia vil de democràcia, i ordenar als altres un model de vida", va escriure el polític Domingo Fontiveros al diari *El Universal*.

Tot plegat, acompanyat de la possibilitat de reelecció presidencial perpètua, limitada fins a ara a només dos mandats consecutius. Aquest canvi li ha valgut el malnom de *dictador*, que Chávez ha rebutjat, emparat en el fet que tot dependrà de si la gent l'escull. "Quan es cansin de mi me n'aniré a casa", ha dit i redit. Fins i tot s'ho ha pres amb ironia, com quan va respondre a la preocupació sobre aquesta qüestió mostrada pel corresponsal d'un diari de la Gran Bretanya. "Els periodistes europeus es tornen bojós. 'Chávez es vol perpetuar', i allà encara tenen reis i reines que no escull ningú, de caràcter hereditari, i són els caps d'estat. A la Gran Bretanya

Una ciutadana de Venèçuela entra en un col·legi electoral durant un simulacrè de votació fet en unes quantes ciutats el 28 d'octubre prop passat, com a assaig del referèndum que es farà al desembre.

ACCIÓN

els primers ministres poden ser reelegits tantes vegades com vulguin i estan preocupats perquè aquí això es vol sotmetre a la consideració del poble”, li va dir Chávez, que va incloure Espanya a la llista de les monarquies amb reelecció indefinida dels caps de govern.

La decisió del mandatari de resoldre la reforma per mitjà del Parlament també ha aixecat una onada de crítiques. El govern ha aduït que es tracta de petits retocs i que no valia l'opció de convocar una Assemblea Constituent que, sens dubte, hauria donat embranzida a l'oposició. No obstant això, els diputats han augmentat a 69 els 33 articles que Chávez volia reformar inicialment. Segons Tulio Alvarez, acadèmic de la Universitat Central de Venèçuela, la reforma ha afectat directament o indirectament prop de 250 articles de la Constitució. “Aquí hi ha el parany [per a eludir una Assemblea Constituent]. No pots canviar una norma constitucional sense tocar allò que diuen més articles sobre la mateixa qüestió.”

Chávez és un dictador? Teodoro Petkoff, un veterà líder comunista que després ha girat cap a posicions de centre i ha estat candidat a president per l'oposició, assegura que “Chávez encara no és un dictador, però va desenvolupant un model pre-autoritari”. “No, no és dictadura. Chávez no és Fidel [Castro] ni Stalin, ni tan sols el nicaragüenc [Daniel] Ortega als 80. Ara com ara, s'assembla més al PRI [de Mèxic] que no pas a Fidel.” Per a Petkoff, “Chávez presideix un govern no repressiu, però sí opressiu, de por”, i reconeix que és al poder “perquè no hi ha alternativa”. De fet, sovintegen les referències a la incapacitat de l'oposició per a organitzar-se contra un govern que avança com un huracà.

La nova Constitució aprovada amb el vot de l'Assemblea serà sotmesa a un referèndum previst el 2 de desembre vinent. L'ex-candidat presidencial opositor i alcalde de Zulia, Manuel Rosales, s'ha posat al cap-

davant de la campanya pel no, que inclourà massives manifestacions al carrer. La percepció opositora és que la nova Constitució “no passarà”, perquè no té el suport popular. “La immensa majoria dels qui han votat pel president o contra ell han rebutjat aquesta proposta perquè és un fuet dictatorial que ens colpejarà a tots”, ha dit Rosales. Això mateix ha opinat el sociòleg de la Universitat Catòlica Andrés Bello, Luis Pedro Espana, per a qui “un 70% del país és contrari a la reforma constitucional o, almenys, no li agraden aspectes que van contra la seva cultura política. El veneçolà rebutja la perpetuació al poder, la manca d'espais per a dissentir i tot el poder en un sol home”.

Es clar que l'oposició ja havia confiat en aquesta suposada falta de suport popular a l'oficialisme en ocasions que després han estat dures derrotes, com el referèndum revocatori i les darreres eleccions. La veritat és que Chávez ha guanyat amb tranquil·litat tots els desafiaments electorals amb el vot dels sectors baixos i mitjans baixos, principals destinataris d'una política de redistribució de la renda petrolera. L'oposició dirà que els veneçolans cauen víctimes de l'engany i els favors estatals, encara que la realitat pot resultar una mica més complexa. Per a Adriana Zambrini, filòsofa de la Universitat de Buenos Aires que s'ha dedicat a analitzar sistemes polítics, avui a Venèçuela es viu “el sorgiment d'una nova semiòtica”. “El problema és que, com que Chávez denuncia constantment el joc, no utilitza la diplomàcia i per això és irritant. Chávez trenca el codi tradicional típic de la modernitat”, ha explicat. Amb tot, Zambrini troba que aquesta estratègia pot ser perillosa, perquè “reproduceix una concepció binària de la política, que necessita un enemic clar. En el cas de Venèçuela són els Estats Units a fora i els partits de la dreta a dins”. Al desembre Chávez i l'oposició se les hauran una altra vegada. Fidel a la seva lògica militar, el mandatari ha dit que aquest dia “polvoritzarà” els seus detractors a les urnes.

Federico Rivas Molina
Buenos Aires